

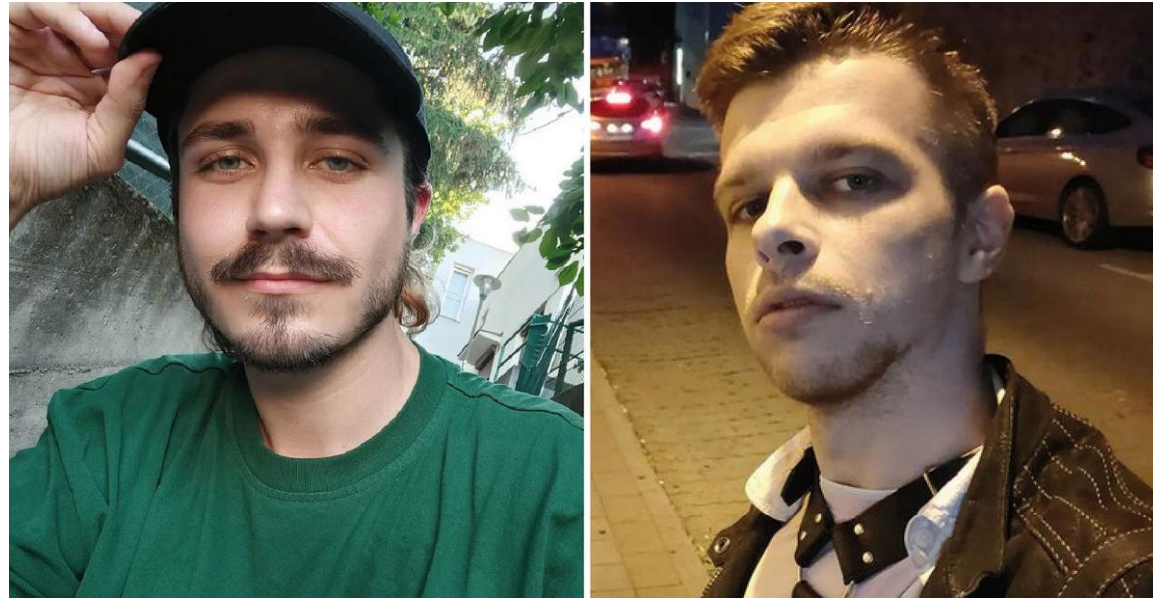

Terminologické úvahy při publikování v angličtině

Jan Morávek

11. olomoucká podzimní sociologická
konference, 12.–14. 10. 2022

† Matúš H.
† Juraj V.

12. 10. 2022

Termíny

- slova nebo sousloví přesně označující předměty nebo jevy v určité odborné oblasti
- nejtypičtějším znakem vědeckého jazyka
- odkazují vždy i na určitou nadjazykovou logickou kategorii – koncept

Práce s termíny

- způsob práce s termíny je jedním z měřítek kultury vědeckého vyjadřování
- podílí se na příznivé recepci textu
- odchylky od ustálené terminologie působí rušivě

Témata prezentace

Šíře terminologické problematiky

Svépomoc

Rešeršní techniky

Jazykové korpusy

Kolářová (2021: 133)

„Když si rodič sám z důvodů vlastního přesvědčení nějakou věc nebo aktivitu odepře, váhá, jestli může takto omezovat své dítě. Rodiče narážejí na to, že ve škole, kterou jejich dítě navštěvuje, se například výlety nebo stravování organizují bez ohledu na dopad na životní prostředí, což jim vadí, ale nechtějí svého potomka odepřením účasti na společných aktivitách vyčleňovat z kolektivu.

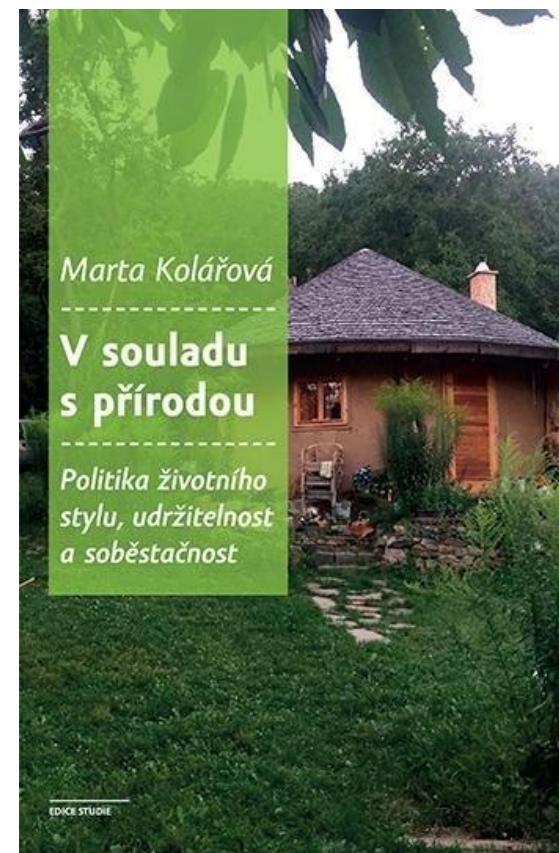
Někdy naopak děti vnesou do života motivy k udržitelnému jednání. Nejtypičtěji se to týká změny stravy a přechodu na biopotraviny v případě narození dítěte nebo volby přírodní kosmetiky a léčby místo klasické. Odpovědnost vůči dětem a následujícím generacím se může projevit například jako omezení se v cestování letadlem z důvodu klimatické změny.

Konflikty v rodině mohou vznikat kvůli environmentálním zájmům, zejména když jeden partner prosazuje udržitelné praktiky, například používání kompostovacího záchodu, který se v posledních letech stal obvyklou součástí přírodního stavění.“

Kolářová (2021: 133)

<http://lindat.mff.cuni.cz/services/ker/>

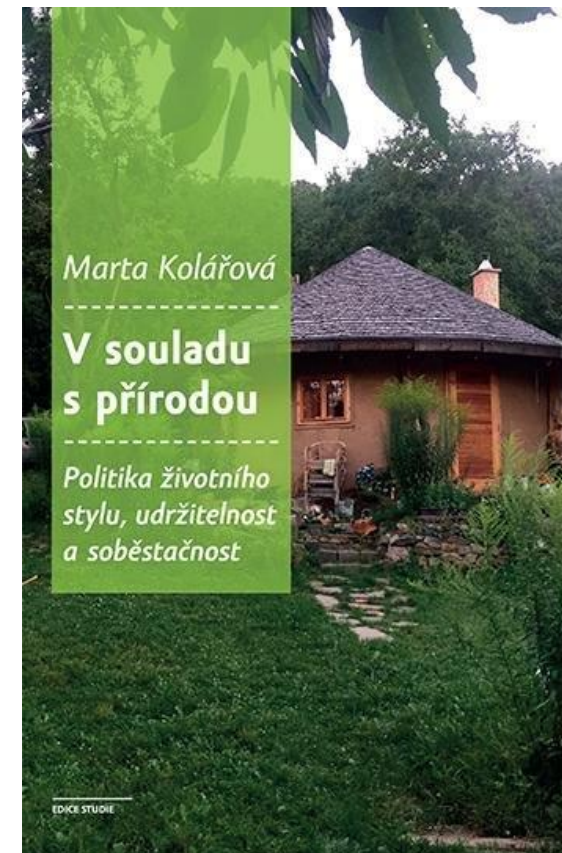

Kolářová (2021: 133)

„Když si rodič sám z důvodů vlastního přesvědčení nějakou věc nebo aktivitu **odepře**, váhá, jestli může takto omezovat své dítě. Rodiče narážejí na to, že ve škole, kterou jejich dítě navštěvuje, se například výlety nebo **stravování** organizují bez ohledu na dopad na životní prostředí, což jim vadí, ale nechtějí svého potomka **odepřením** účasti na společných aktivitách vyčleňovat z **kolektivu**.

Někdy naopak děti vnesou do života motivy k **udržitelnému** jednání. Nejtypičtěji se to týká změny **stravy** a přechodu na **biopotraviny** v případě narození dítěte nebo volby **přírodní kosmetiky** a **léčby** místo klasické. Odpovědnost vůči dětem a následujícím generacím se může projevit například jako omezení se v cestování letadlem z důvodu **klimatické změny**.

Konflikty v rodině mohou vznikat kvůli environmentálním zájmům, zejména když jeden partner prosazuje **udržitelné** praktiky, například používání **kompostovacího záchodu**, který se v posledních letech stal obvyklou součástí **přírodního stavění**.”

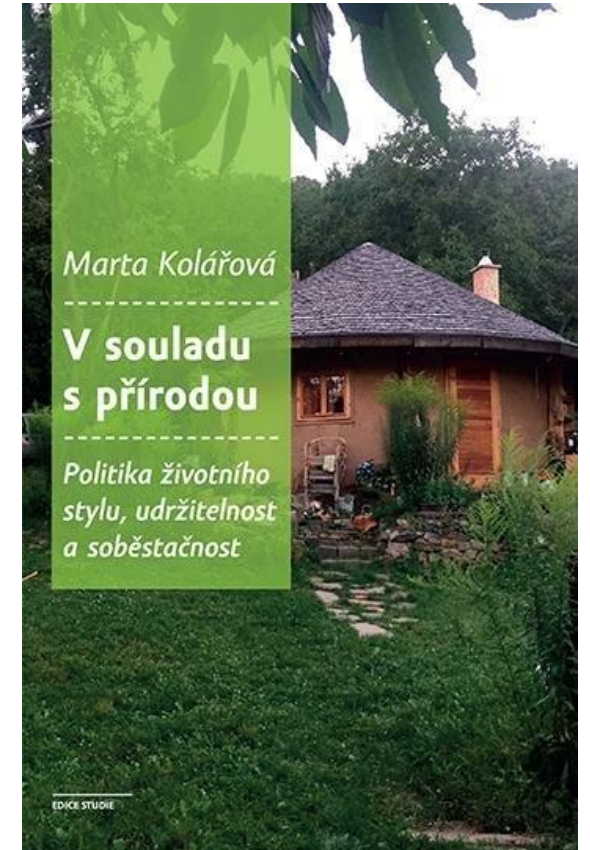
Vytipované termíny

01 biopotraviny	05 přírodní kosmetika	09 udržitelné jednání
02 klimatická změna	06 přírodní léčba	10 udržitelné praktiky
03 kompostovací záchod	07 přírodní stavění	11 kolektiv
04 odepřít	08 stravování, strava	

Glosář z anglického zdroje

„SUMMARY

This book examines collective and individual forms of lifestyle politics and political consumerism in the environmental sphere. Lifestyle politics is about how citizens become involved in politics through their everyday decision-making and it includes the ethically, morally, and politically motivated choices they make about consumption, transport, energy use, and other lifestyle habits. It involves activities that seek social change by choosing a lifestyle that is based on the values of an individual or a group. What constitutes lifestyle politics varies, but it often has to do with environment issues and sustainability. Sustainable practices and lifestyle changes, which can include, for example, ethical shopping, switching to a vegan diet, reducing energy consumption, using more sustainable modes of transport, or the individual and collective projects people engage in to produce their own energy or food. (...)” (Kolářová 2021: 244-7)

Glosář

01 alternative spirituality	11 environment issues	21 lifestyle change	31 permaculture	41 sustainability
02 back-to-the-land	12 ethical shopping	22 lifestyle politics	32 plenitude	42 sustainable
03 change	13 food	23 modes of transport	33 political consumerism	43 sustainable consumption
04 community	14 food sovereignty	24 movement	34 practices	44 sustainable lifestyle
05 consumption	15 gardening	25 natural building	35 production	45 sustainable practices
06 Cultural Creatives	16 Green	26 new domesticity	36 pro-environmental values	46 transport
07 DIY	17 green prosumption	27 off-grid living	37 self-reliance	
08 eco-bio subculture	18 grounded theory	28 organisation	38 self-reliant	
09 ecovillage	19 in harmony with nature	29 participant observation	39 social change	
10 energy consumption	20 lifestyle	30 permacultural	40 subculture	

Glosář

01 alternative spirituality	11 environment issues	21 lifestyle change	31 permaculture	41 sustainability
02 back-to-the-land	12 ethical shopping	22 lifestyle politics	32 plenitude	42 sustainable
03 change	13 food	23 modes of transport	33 political consumerism	43 sustainable consumption
04 community	14 food sovereignty	24 movement	34 practices	44 sustainable lifestyle
05 consumption	15 gardening	25 natural building	35 production	45 sustainable practices
06 Cultural Creatives	16 Green	26 new domesticity	36 pro-environmental values	46 transport
07 DIY	17 green prosumption	27 off-grid living	37 self-reliance	
08 eco-bio subculture	18 grounded theory	28 organisation	38 self-reliant	
09 ecovillage	19 in harmony with nature	29 participant observation	39 social change	
10 energy consumption	20 lifestyle	30 permacultural	40 subculture	

Vytipované termíny

01 biopotraviny = ... food	05 přírodní kosmetika	09 udržitelné jednání = sustainable ...
02 klimatická změna	06 přírodní léčba	10 udržitelné praktiky = sustainable practices
03 kompostovací záchod	07 přírodní stavění = natural building	11 kolektiv
04 odepřít	08 stravování, strava	

Vybrané informační zdroje

- velikost v tisících hesel

Tezaury

Mezinárodní desetinné třídění <u>CS SK</u>	71
Digital Europa Thesaurus	28
EuroVoc	17
European Language Social Science Thesaurus	3

Číselníky

Kombinovaná nomenklatura (celní sazebník)	12
CZ-CPA, CZ-ISCO, CZ-NACE	6, 2, 1

Zdroje s prvky v češtině/slovenštině i angličtině

RIV (obor. skup. A)	333
CREPČ (humanitné, spol. vedy)	66
Demografické slovníky CS SK	4, 0,3
Velký sociologický slovník	4

Jazykové korpusy

- U jednoslovných termínů lze začít s nástrojem [Treq](#). Proklik ukáže kolokaci vybraného ekvivalentu v paralelním korpusu InterCorp.
- [InterCorp](#) umožňuje pokládat jednoduché dotazy, módy *lemma* a *word*, pokročilé dotazy v jazyce CQL.
- [COCA](#) je korpus AJ první volby, vč. kolekce akademické literatury. Lze porovnávat s britskou angličtinou v BNC. Odbornou terminologii ověřujeme i ve Wikipedia Corpus, vše na platformě English Corpora.

Závěry

- Při práci s tezaury může vzniknout chybný dojem, že k výběru správného ekvivalentu postačí technika „kus za kus“.
- Ve společenských vědách jsme častěji než ve vědách exaktních nuceni zvažovat jazykový nebo věcný kontext. Zde se uplatní práce s jazykovými korpusy.

Závěry

- V jednojazyčném korpusu AJ (někdy ale jen prostým googlováním) zjišťujeme kolokace preferovaného termínu - „co se říká okolo“.
- V paralelním korpusu ČJ-AJ pak porovnáváme kolokace i vícera nabízených ekvivalentů. Žádoucí kontext lze aproximovat i omezením korpusu na určitou kolekci

Hlavní sdělení

- Reflexivní přístup autorů k vlastnímu jazykovému projevu umožňuje i rozpoznání jeho terminologické vrstvy.
- Pro správnou volbu termínů je třeba uvažovat o jejich významu, kontextu a mezinárodně komunikované podobě.
- Do repertoáru terminologických rešerší si lze zařadit nejrůznější informační zdroje, ale také nástroje korpusové lingvistiky.
- Odměnou je více jednoznačné a srozumitelné sdělení, které o výsledcích našeho bádání přinášíme.

Děkuji za pozornost!

Kontakt, zdroje, download:

<https://www.jan-moravek.cz>

11. olomoucká podzimní sociologická
konference, 12.–14. 10. 2022